

Hegyi István négy dedikációja

Hegyi István (1896-1951) a szegedi parasztnovella talán utolsó kismestere. Munkássága – Jávorka Ferencével együtt – Cserzy halála (1925) után még egy évtizeddel meghosszabbította e jellegzetes szegedi irodalmi termék életét. (Kóró Imre írásait nem tekintem e körbe tartozóknak.)

Hegyi szegvári földműves családban született, műveiben mindvégig hű maradt az őt indító világhoz, a föld népéhez. Kétségtelen, hogy írásművészete Tömörkény nyomdokain jár, ám ismeretségük egyelőre nem bizonyítható. Első kötetének (*Vándor falu*. Szeged, 1923) elején kézírásának a hasonmása van:

Legkedvesebb mesteremnek, Tömörkény / Istvánnak a sírjára koszorúnak te- / szem ezt a kis könyvet. / Hegyi István.

1915-től folyamatosan jelentek meg parasztörténetei a Móra szerkesztette Szegedi Naplóban. Tehát Tömörkény ismerte Hegyi pályakezdő írásait! A 20-as évek elején a szegedi irodalmi avantgárd tagja olyan társakkal, mint József Attila, Berczeli A. Károly, Kraszna József, Jávorka Ferenc és mások. József Attila meleg szavakkal dedikálta neki *Nem én kiáltok* című kötetét (1925). Móra Ferenc és Juhász Gyula több ízben elismerően írt róla. Preszly Lóránd is érzékelteti jelentékeny voltát (*A szegedi népies írók*. Szeged, 1931. 24. p.) A három kötetes novellista életútját Lengyel András vázolta föl a *Múzeumi kutatások Csongrád megyében* című tanulmánykötetben (1986).

A könyvgyűjtői szerencse úgy hozta, hogy a *Szegénység* (Szeged, 1925) és a *Fecskék a porban* (Szeged, 1932) két-két dedikált példánya került könyvtáramba. Hegyi a Koroknay-kiadású *Szegénység* című kötetét Tápai Antal (1902-1986) – akkori – szobrász-növendéknek 1928-ban Kisboldogasszony napján (szept. 8.) dedikálta:

Szeged, 1928. kisasszony napja.

Pajtás, örülsz, hogy szép hajnal hasadt rád s napod is derűsnek ígérkezik. Ujjongok, hogy megint parasztanya ivadékát csudálkozzák finnyás úri népek. Csak ne szédicsenek meg soha az arany cirádék, meg a komédiás tarka vásznak. Pajtás, ne felejcsd el, hogy minket fejkendő parasztanyak szültek! A mi bölcsönket nem ringatta úri dajka, minket, csak úgy paraszt módra – szíven melengetett az anyánk. Nékem idegenek is az úri népek. Hogy közöttük élek? – ez csak olyan álcás máról-holnapra élés. Tudod-é azt pajtás, hogy otthon paraszt portán él a mi igazunk? A búzát sarjasztó ugar, a hamvát csudáltató gyümölcs, mit az apáink keze munkált... S az édes anyánk szíve; mely mindig haza kíván... Hát az úri népek?.. – Az úri népek Tápai Tóni pajtás, nem kívánnak semmit. Az úri népek, csak megcsudálnak, mert az úri népeknek nem paraszt a szívük.

Hegyi István.

Tápai Antal közlése szerint elvlaszthatatlan jóbarátok voltak. Hegyi – önvallomásnak beillő – soraiból kiderül, hogy mi kötötte össze őket. A szobrász meg is mintázta barátját, a portrét 1980-ban láthattuk szegedi visszatekintő kiállításán (*Hegyi Pista*). A Tápaira hasadt „szép hajnal” utalás a képzőművészeti főiskolai tanulmányokra (1926-1930), a kitérő előmenetelre.

A *Szegénység* másik példányában bélyegzőlenyomat van:

Forray J. Sándor könyvtárából / Szeged ..... A tulajdonos a pontozott vonalra tintaceruzával ráírta a szerzés évszámát: 1930. Hegyi is ceruzával írt a kötetbe:

*Forray Sándornak szives szeretettel
egy kis hazai szegénység.
Szegvár 1930 V. 17. Hegyi István.*

A perjámosi születésű Forray J. Sándor (1875-1954) életútját Csongor Győző foglalta össze, arcképét is közölte (*A szegedi éremgyűjtés kezdetei*. Somogyi-könyvtári Műhely, 1982. 1. sz. 32. p.) Forray 1922-ben került Szegedre a Magyar Nemzeti Bank főellenőréként. A Dugonics Társaságban 1939. október 22-én fölolvasást tartott *A régi pénzekről és a magyar régipénz-gyűjtésről* címmel. Előadását kis füzetben kiadta (Szeged, 1939. 12 p.). Kedves gyűjtési köre a magyar királyok koronázási emlékérméinek összeállítása volt. Ez ösztönözhetette leányát, Forray Terézt (1905-1982), Greguss Pál (1889-1984) botanikus egyetemi tanár második feleségét, hogy doktori értekezését *A magyar királyok koronázási szertartásai* címmel írja meg (Szeged, 1929. 46 p.). A füzet 6. fejezetének egyik része a koronázási emlékérmekkel foglalkozik. Az ajánlásban az „egy kis hazai” arra utal, hogy Forraynak Szegváron rokonsága volt. Levéltári kutatásainak kitűnő eredménye a *Szemelvények Szegvár múltjából, a község kétszáz éves fennállása alkalmából* (Szeged, 1934. 61 p.). E füzetben teljes neve szerepel: Forray József Sándor.

A *Fecskék a porban* Hegyi kiadásában jelent meg. A pár soros előszó (*Tóni öcsém drága emlékének*) Szentesen kelt 1931. szeptember 14-én. Az egyik dedikáció Gyula nevű „pajtásának” szól:

*Vidéki élet, foszlott álmok!
De, ha előre tudtuk volna, tán nem
indultunk volna. Én az hiszem a Fecskék
a porban-ért kár volt 35 esztendő's fejjel. Gyula pajtás!
Szeged. 932. Szilveszter.*

Hegyi Ist.

Nem valószínű, hogy az ajánló sorok a beteg, visszavonult Juhász Gyulának íródtak. A kötet Terescsényi Gyuláé (1900-1944), Terescsényi György költő és író testvéröccsége lehetett. Terescsényi Gyula versekkel kezdte (*Ég a vadon*. Szeged, 1924), majd párizsi élményeit regényben örökítette meg (*Bolygó magyarok*. Bp. 1939). A két író megismerkedése a 20-as évek legelejére tehető.

E kötetből Tóth István Jenőnek (1887-1967) is volt példánya:

*Tóth István Jenő barátomnak, fájdalmas
életem csokra: a fecskék
Hegyi Ist.
Szeged 934. jan. 26.*

A nyugalmazott katonatiszt – akkoriban százados, később alezredes – Tóth István Jenő a festészethez vonzódott. 1913-ban a nagybányai művésztelepen dolgozott. Szegeden Károlyi Lajosnál tanult, később maga is festőiskolát nyitott. A 20-as évek elején több tárlaton szerepelt. Neve előfordul Juhász Gyula kiállítási beszámolóiban. Sírja a Belvárosi temetőben van. Hegyi és Tóth művészkörökben ismerkedhetett meg, kapcsolatukról érdemlegeset nem tudni.

*

Cikkem leadása után szereztem meg – csere útján – Nagyfalusi Jenőnek *Az Isten derengése* c. verseskötetét, benne Hegyi Istvánnak szóló ajánlással (Symposion kiadás, [Pécs.] 1924. 26. p. Kultúra nyomda, Szeged.).

A segesvári születésű, öt éves korában Szegedre került Nagyfalusi Jenő (1901-1944) a piarista gimnáziumban érettségizett 1919-ben. A fiatal költő már 1918-ban Juhász Gyula pártfogását élvezte. E kötetének a megjelenésekor, 1924 tavaszán a pécsi egyetem ötödik féléves német-francia szakos hallgatója volt. Nem tudjuk, hogy a két eltérő irodalom-szemléletű és világlátású fiatal mikor ismerkedett meg egymással. Hegyi Tömörkény köpenyéből bújt ki, Nagyfalusi már a 20-as évek legelején a német (G. Hauptmann, S. George) és az orosz irodalom (Dosztojevszkij) ismerője és rajongója. Az ajánlás arra enged következtetni, hogy bár egy városban laktak, közelebbi ismeretségük a 20-as évek derekán keletkezhetett. Íme, Nagyfalusinak – ceruzával írt – sorai:

*Hegyi Istvánnak
igaz tisztelettel és barátsággal
a jövőendő egycélú együttműködés
reményében*

Nagyfalusi Jenő

Szeged. 26.

ápr. 4.

APRÓ FERENC